

Szociális Farm

Fotó: Szim biózis Alapítvány

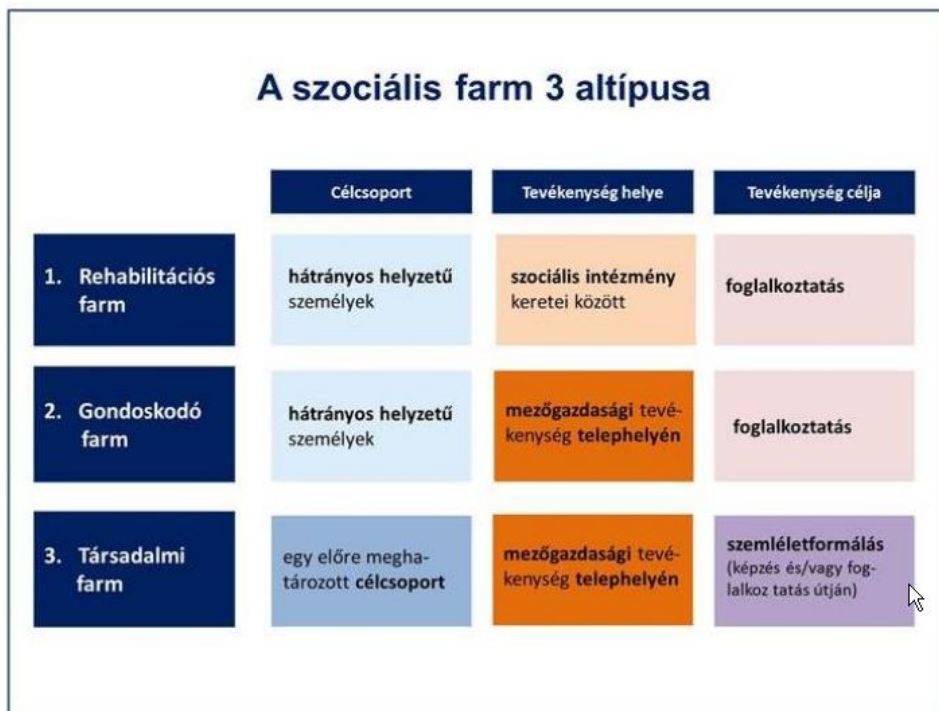
A **szociális farm** a mentális és fizikális jóllétet, illetve ismeretátadást elősegítő szolgáltatásokat nyújt a mezőgazdasági munkába történő bevonással.

A **SZOCIÁLIS FARM**, a szociális és szolidáris elveknek megfelelően, a társadalmi és környezeti szemléletformálás érdekében működő kooperatív gazdálkodási forma, amely mezőgazdasági termelő, feldolgozó,

szolgáltató tevékenységet végez hátrányos helyzetű személyek bevonásával; illetőleg mezőgazdasághoz kapcsolódó szemléletformáló kiegészítő tevékenységet végez a társadalom szélesebb köre számára.

Három altípusát különböztetjük meg.

- A **rehabilitációs farm** fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása a szociális intézmény keretei között folytatott foglalkoztatás keretében.
- A **gondoskodó farm** fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása mezőgazdasági tevékenységet végzők által, a mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.
- A **társadalmi farm** fő jellemzője a szemléletformálás egy meghatározott személyi kör részére és/vagy foglalkoztatásba történő bevonás mezőgazdasági tevékenységet végző személyek mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.

Szociális farmok a gyógyításban és az ismeretátadásban

A szociális farmok gyógyító, ismeretátadó szolgáltatásait igénybe vevők két célcsoportját különítettük el, részükre többféle szolgáltatást nyújthatnak e gazdaságok:

Elsődleges célcsoport: Sajátosságaiknak és igényeiknek megfelelően többek között képzés, foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, rehabilitáció, rehabilitáció szolgáltatások nyújthatók számukra.

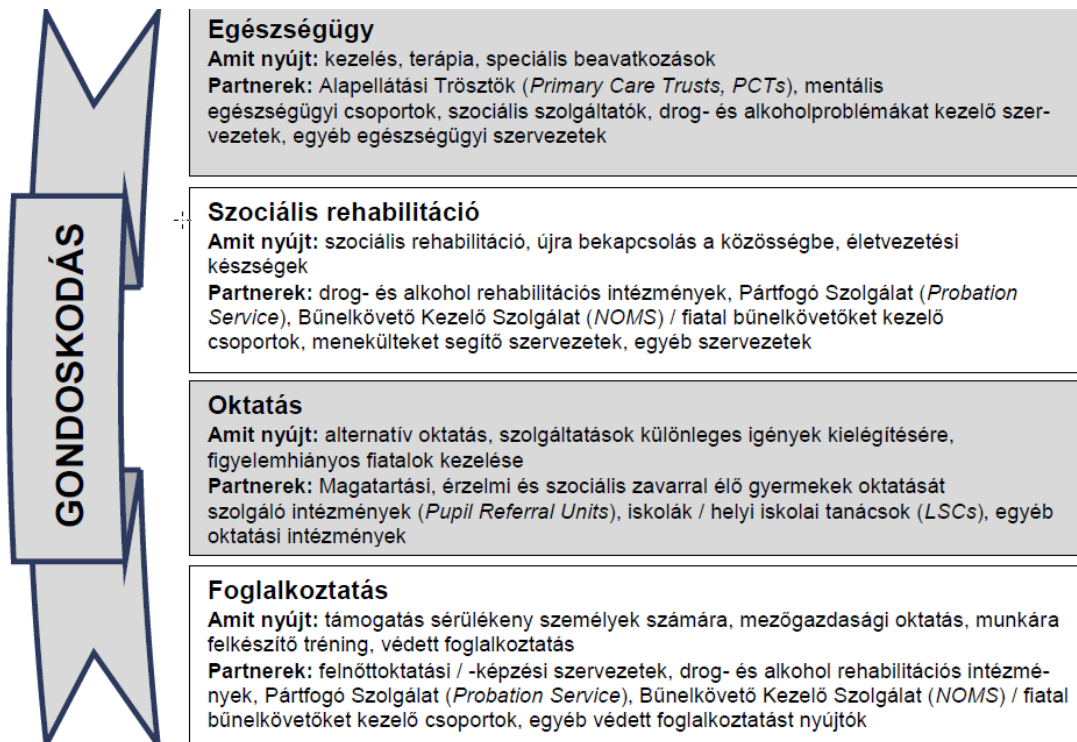
- a) **Gondoskodásra szoruló személyek**, akik segítség nélkül nem képesek helyzetükön javítani.
 - **hátrányos helyzetű emberek** – foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, rehabilitáció, rehabilitáció
 - **megváltozott munkaképességű emberek** – foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, rehabilitáció, rehabilitáció
 - **gyermekvédelmi rendszerben elhelyezett gyermekek** – képzés, oktatás, képességfejlesztés, foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, rehabilitáció, rehabilitáció
 - **fiatal korú személyek javító-nevelő intézkedés keretében** – képzés, oktatás, képességfejlesztés, foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, rehabilitáció, rehabilitáció
 - **elítéltek** – foglalkoztatás, szocializáció, reszocializáció, közérdekű munka, utógondozás, pártfogó felügyelet, jótételező intézkedések
 - **menekült, oltalmazott személyek** – társadalmi beilleszkedés elősegítése
- b) **A felnövekvő generáció** (nevelési-oktatási intézmények tanulói), akik számára fontos gyakorlati tanulási és szemléletformálási terep a szociális farm.
 - **óvodások, tanulók, hallgatók** – környezeti nevelés, környezettudatosság, fenntarthatóság, esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése, prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés, közösségi szolgálat szervezett kereteinek biztosítása
 - **önkéntesek** – önkéntesek fogadása, foglalkoztatása

Másodlagos célcsoport: tágabb közösség bármely tagja, **a felnövekvő generáció** számára többek között környezeti nevelés, esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése, egészségfejlesztés szolgáltatások nyújthatók.

Jóllehet a szociális farm a szolgáltatásait egy meghatározott célcsoport számára kínálja, a **kedvezményezetttek közé sorolhatjuk magukat a gazdákat, sőt a segítő szervezeteket is**, hiszen ők is profitálhatnak a tevékenységekből.

Szociális farm fenntartója lehet egyéni vállalkozó, gazdasági társaság és egyéni cég, östermelő, szociális szövetkezet, az állam szociális intézményi fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv, helyi önkormányzat, helyi önkormányzatok társulása (állami fenntartó), civil szervezet (alapítvány, egyesület), egyházi jogi személy.

A célcsoportok életminőségét a szociális farmon végzett tevékenységnek jelentős mértékben javíthatják. Észlelhető a családi, baráti viszonyok, az érzelmi jóllét, a lokális közösséghez tartozás érzésének kialakulása; az egészségi állapot, az anyagi helyzet javulása; a munka és aktivitás értelmes tevékenységet biztosít; a kiegyensúlyozott, zöld környezet erősíti a személyes biztonság érzetét; a farmok környezettudatos, illetve biogazdálkodás esetén javíthatják a környezet minőségét is. A szociális farmművelés **előnyöket hozhat a gazdáknak is.** A csoportok fogadásával a farm nyitottabbá válik a külvilág felé, a gondoskodó, szabadidős és oktatási szolgáltatások pedig új bevételi forrásokat kínálhatnak.

4. táblázat. Szociális farmok hatásai értelmi fogyatékossgal élőkre – összegzés (Dr. Regényi E.)

	Értelmi fogyatékossgal élők	Gazdák	Társadalom
Jólét	<ul style="list-style-type: none"> munka, aktivitás jövedelem anyagi háttér 	<ul style="list-style-type: none"> helyi gazdaság erősítése kisebb gazdaság is életben tartható 	<ul style="list-style-type: none"> élhető vidék ökológiai tudatosság munkalehetőség miatt inaktív/eltartott státusz megváltozása
Jóllét	<ul style="list-style-type: none"> értékes vagyok hasznos vagyok 	<ul style="list-style-type: none"> közösség lehetőséget biztosítok hátrányos helyzetűek számára 	<ul style="list-style-type: none"> szektorok (pl.: mezőgazdaság, foglalkozási rehabilitáció, oktatás stb.) integrációja inklúzió elősegítése

A szociális farmok kialakításának egyik lehetséges formája, hogy a segítő szervezetek keresnek a környéken működő földműveseket, akikhez rendszeresen, aktív tevékenységre „kiviszik” a hátrányos helyzetű célcsoport tagjait. A segítő szervezetek azonban maguk is létrehozhatnak mezőgazdasági egységeket. Az ilyen szociális farmok működtetéséhez azonban elengedhetetlen a segítő szervezetek által földműves (jogszályban előírt végzettségű) szakember alkalmazása. A szociális farm kezdeményezés indítása előtt szükséges az e megoldások iránti igény meghatározása.

A nemzetközi példák:

- Nagy-Britanniában, 2013-ban 180 gondoskodó farm működött, elsősorban Angliában. A *care farming* (gondoskodó farmművelés) mozgalom alulról építkezik, az állam egyelőre nem karolta fel.
- Norvégiában a Mezőgazdasági Minisztérium játssza a főszerepet. 2012-ben fogadták el a Nemzeti Zöld Gondoskodás Stratégiát. A szociális farmok minősítése kötelező, 2011-ben közel 1100 gazdaság kínált fejlődési/gyógyulási lehetőséget.

- **Hollandiában** készül a legtöbb kutatás a témában, a szociális farmok száma 2009-ben több mint 1000 volt. „Terápiás” szolgáltatásaik az egészségügyi biztosítási programból is megvásárolhatók.
- **A német kezdeményezésű MAIE projekt** szerint a szociális farmok fejlesztése terén **kezdeti fázisban** van (úttörő) Szlovénia, Csehország, Bulgária; **közepesen fejlett** Franciaország, Portugália, Finnország, Németország; **jól fejlett** Olaszország, Hollandia; **hivatalosan elismert pedig** Norvégia.
- Az **Európai Gazdasági és Szociális Bizottság** a tagállamoknak és az EU Bizottságnak is javasolja a szociális farmművelés támogatását. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12-én elfogadta a NAT/539 Szociális mezőgazdaság dokumentumot. < **Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák**

Hogganvik farm, Vikedal

Fotók: Camphill Hogganvik (2015a, b)

Magyarországon 2003-ban, különféle pályázati források támogatásával indult a hazai „autista majorságok” létrehozása és fejlesztése. Az autista farmok fejlődése a források beszüntülésével az elmúlt években megrekedt. A hazai szociális farmművelési kezdeményezések tárháza viszont egyre sokszínűbbé vált. Komplex szolgáltatási modellt hozott létre pl. a miskolci **Szimbiózis Alapítvány**. 5 hektáros Baráthegyi Majorságában kertészet, állattartás, élelmiszergyártás, asztalosüzem működik, szociálterápiát folytatnak, de van itt kézműves műhely, panzió, erdei iskola is. Hernádszentandrásan a **BioSzentandrás Programot** a magas munkanélküliség és a kilátástalanság leküzdésére indították. Széles termékpalettból álló mintagazdaságot hoztak létre, oktatást indítottak a helyieknek. Ma 2,6 hektáron gazdálkodnak, 25-30 helyi embert vontak be a működésbe, termékeik jelentős részét feldolgozzák és sikerrel értékesítik. A hazai jó példák közül kiemeltük még az **E-Misszió Egyesület által kezdeményezett Tanyapedagógia Programot**, a **Vodafone Társadalmi Felelősségvállalás Alapítvány „Főállású Angyal”** támogatásával létrehozott **Falusi Porta Tanoda hálózatot**; az **MNVH Közösségi Tanulókert Hálózatát**, és a **Váci Egyházmegye Vidékfejlesztési Iroda (VEVI) szakkörét**, ami az általános iskolás gyermekekkel ismerteti meg a kertművelést.

Fotó: Tanyapedagógia (2015)

A szociális farm komplex modelljének megvalósításához a jogi keretek hazánkban jelenleg nem adottak. A tevékenység összetett (szociális ellátás, foglalkoztatás, oktatás, vállalkozási tevékenység stb.), több hátrányos helyzetű csoporttal foglalkozhat a fenntartó, de nem egységként (farmként), csak több szolgáltatás mozaikjaként működhet. Jelenleg egy tárcaközi bizottság lett felállítva a tanulmányban feltárt jogi akadályok mentesítésére, és a támogatási jogcímelek finomhangolására.

Fotó: Váci Egyházmegye Vidékfejlesztési Iroda

A 2014-2020 időszak várható uniós fejlesztési forrásai között a szociális farmok létesítéséhez, működtetéséhez potenciálisan kedvező intézkedéseket azonosítottunk az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), a Területi és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), a Vidékfejlesztési Program (VP) területén. A VP M07 20. cikk – 16.9.1. Szolidáris gazdálkodás és közösség által támogatott mezőgazdaság alintézkedése ideális forráslehetőség lehet szociális farmok számára.

Fotó: Szimbiózis Alapítvány

A szociális farmok fejlesztése, számuk növelésének **hosszú távú célja a vidéki környezet vonzóvá tétele, a passzív ellátásban lévő hátrányos helyzetűek bevonása és az aktív, munkaalapú jövőkép széles körű elterjesztése is.** Jövőképünk alapján a farmok hálózatának bővülése hozzájárulhat többek között a vidék megtartó erejének növeléséhez; a hátrányos helyzetűek életminőség-javításához; munkahelyeket teremthet; fejlesztheti a társadalmi integrációt a gyakorlatban. Reményeink szerint néhány éven belül akár ezer szociális farmról számolhatunk be. Javasoljuk **szociális farm „startup” támogatás kialakítását; a jó példák bemutatásának intézményesítését segítő rendszer indítását;** továbbá a Magyar Szociális Farm Szövetség megalakítását kezdeményezzük.

Forrás: Tanyapedagógia (2015)

www.szocialisfarm.hu

Tanulmány letölthető:

http://szocialisfarm.hu/files/Szocialis%20Farm%20tanulmany%203.2.%20vegleges_nokorr.pdf

Összefoglaló: <http://szocialisfarm.hu/files/SZ.F--Szakmapolitikai-Javaslat.pdf>